

Aanbiedingsbrief Kwaliteit in Kleur: “Kijk op Kwaliteit”

Referentiewaarden: toekomstbestendige kijk op kwaliteit in het mbo

Met trots en vertrouwen bied ik graag Kwaliteit in Kleur “Kijk op Kwaliteit” aan. Deze publicatie beschrijft een op waarden gedreven toekomstbestendige sectoreigen kwaliteitszorgaanpak voor het mbo. Trots omdat we het met elkaar als mbo-scholen van studenten, onderwijsteams tot bestuurders hebben ontwikkeld in afstemming met belangrijke partijen om het mbo heen. Met vertrouwen omdat het ons helpt, dat blijkt in de praktijk. Het stimuleert eigenaarschap, bevordert wendbaarheid en past bij de variëteit die onze sector juist zo kenmerkt.

Opdracht

Het gedachtegoed omvat referentiewaarden, een ordeningsmodel en in te zetten dialogische instrumenten. Het draagt actief bij aan het voortdurend realiseren van toekomstbestendige opleidingen van blijvende kwaliteit voor onze studenten en het regionale werkveld. Dit gedachtegoed is de afgelopen twee schooljaren in proeftuinen geoefend. In de bijgaande publicatie “Kijk op Kwaliteit”, beschrijft het Kwaliteitsnetwerk mbo de ontwikkelde aanpak en de opbrengsten van de proeftuinen. Deze publicatie is de derde in de reeks Kwaliteit in Kleur. Eerder verschenen [“Bouwstenen voor de toekomst”](#) (juli 2019) en [“Van ijkken naar verrijken”](#) (oktober 2021)

Met deze publicatie komt het Kwaliteitsnetwerk mbo tot de oplevering van de aanpak aan de opdrachtgever, de MBO Raad¹. In de Algemene Vergadering van de MBO Raad in november 2024 wordt de opbrengst voorgelegd aan de leden. Met de vraag of deze aanpak omarmd kan worden om zo tot een vervolgfase van geleidelijke inbedding te komen. Wat deze omarming betekent voor het mbo wordt in deze aanbiedingsbrief toegelicht.

Zelfregie

Als mbo-scholen tezamen nemen we de regie. Met een gedeelde kijk en taal versterken we samen de positie, koers en reputatie van het mbo op het gebied van kwaliteit. Meer zelfregie past bij de opgave van elke mbo-school om de onderwijskwaliteit hoog te houden in een veranderende wereld. Deze zelfregie is om twee redenen belangrijk. De eerste reden is dat eigenaarschap bij bestuur en teams zelf de grootste garantie geeft voor een levende kwaliteitscultuur. De tweede reden is dat zo de noodzaak om wendbaar te blijven in de regio/het werkveld goed gevoeld en ingevuld kan worden. De maatschappelijke vraagstukken van nu maken dit extra urgent.

Reden genoeg om met elkaar op zoek te gaan naar een manier van kijken en doen om de onderwijskwaliteit hoog te houden.

¹ Opdracht MBO Raad: ontwikkel een toekomstbestendige sectoreigen kwaliteitszorgsystematiek voor het mbo

Referentiewaarden

Van de mbo-scholen wordt flexibiliteit gevraagd. Vanuit dit besef zijn de waarden eigenaarschap, dialoog, wendbaarheid, vertrouwen en rekenschap door de mbo-scholen genoemd als belangrijke randvoorwaarden om voortdurend kwaliteit te bieden. Deze waarden hebben we daarom als uitgangspunt genomen, en ze referentiewaarden genoemd. Met meer (referentie-)waarden gedreven werken, stimuleren we een kwaliteitscultuur die eigenaarschap en het lerend vermogen van onderwijsteams versterkt. Daarmee wordt de wendbaarheid bevordert. Om de referentiewaarden concreet invulling te geven hebben we een ordeningsmodel ontwikkeld met daarbij behorende instrumenten en werkvormen als peer reviews en kwaliteitstafels. In de proeftuinen is door 32 mbo-scholen met deze aanpak geoefend. De proeftuinen zijn door ECBO [gemonitord](#) en extern [geëvalueerd](#) door hoogleraar prof. dr. Marinka Kuijpers van de Open Universiteit.

Opbrengst proeftuinen

Uit de proeftuinen komt naar voren dat deze toekomstbestendige aanpak helpt om (blijvend) goed onderwijs te bieden voor studenten en werkveld. Het biedt:

- Een aanpak die de zelfregie van de mbo-school op de eigen kwaliteit versterkt.
- Een aanpak die de kwaliteit in beeld brengt en houvast biedt om deze te versterken.
- Een aanpak die eigenaarschap en wendbaarheid stimuleert.
- Een aanpak die verbinding met omgeving/regio versterkt.
- Een aanpak die recht doet aan variëteit en eigenheid van elke school.

De aanpak biedt een gemeenschappelijk, waarden gedreven gedachtegoed en een gezamenlijke taal. Daarnaast biedt het ordening en een behulpzaam instrumentarium waarmee we voor de sector een eigen speelveld voor zelfregie creëren.

De ervaringen uit de proeftuinen leveren ook condities op. Belangrijk is een geleidelijke inpassing in de kwaliteitszorgsystematiek en werkwijze. Daarnaast zijn trainingen nodig om thuis te raken in de manier van doen en helpt het om ondersteunende instrumenten als handreikingen beschikbaar te stellen.

De referentiewaardenwerkwijze voorziet ook in het benutten van panelreviews om rekenschap te geven aan de (regionale) belanghebbenden. Dit onderdeel vraagt nog verdere oefening in de periode 2025-2027.

De inzet

Voortbouwen op wat je al doet

Het referentiewaarden-gedachtegoed is een op waarden gedreven kijk op kwaliteit met behulpzame ondersteunende instrumenten die opgenomen kunnen worden in bestaande kwaliteitszorgsystematiek binnen de mbo-scholen. Door het gedachtegoed in te bedden in de eigen school ontstaat een wijze van doorontwikkeling die helpt de kwaliteit te versterken en toekomstbestendig is (stimuleert wendbaarheid en de regionale verbinding).

Zelf aan de slag

Deze inpassing van het Referentiewaarden-gedachtegoed vraagt tijd en aandacht. Gedachte is om voor het geleidelijk en op maat inbedden in de eigen kwaliteitssystematiek de tijd te nemen tot en

met 2027. Zo kunnen onderwijsteams en school geleidelijk thuisraken in het gedachtegoed en manieren van doen. Het gaat om het eigen maken van het waarden gedreven werken in het dagelijks handelen, het periodieke zelf evalueren aan de hand van het ordeningsmodel en het benutten van panelreviews. Hierbij wordt in een ondersteuningspakket voorzien vanuit het Kwaliteitsnetwerk mbo. Deze ondersteuning bestaat uit begeleiding, trainingen, een lerend netwerk en een toolbox met onder meer handreikingen om aan de slag te gaan. Voor deze ondersteuning zijn middelen beschikbaar gesteld door OCW.

Gaan voor zelfregie als sector

Met het Referentiewaarden-gedachtegoed zetten we primair in op onze eigen onderwijskwaliteit. Met het beeld dat het biedt (m.n. de standaarden en vermogens) dekken we ook het inzicht in de kwaliteitsgebieden uit het Onderzoekskader van de Onderwijsinspectie. Het sluit op elkaar aan. Met het werken met het Referentiewaarden-gedachtegoed koersen we als mbo-scholen samen op meer zelfregie op het gebied van onderwijskwaliteit en daarbij passend landelijk proportioneel toezicht.

Tot slot

Als Kwaliteitsnetwerk mbo hebben we in 2020 op verzoek van de MBO Raad de handschoen opgepakt. Met velen in en om het mbo is de afgelopen jaren gewerkt aan de ontwikkeling van wat het Referentiewaarden-gedachtegoed is geworden. Het is in de praktijk beproefd en onafhankelijk getoetst. En kijk eens wat een prachtig resultaat. Een gedachtegoed dat ons als opleiders concreet verder helpt voortdurend goed onderwijs te blijven bieden.

Met trots en vertrouwen bieden we Kwaliteit in Kleur: “Kijk op kwaliteit” de opdrachtgever aan.

Mare Riemersma,

Voorzitter Stichting Kwaliteitsnetwerk mbo